

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 25 marca 2016 r.

Pozycja 261

POSTANOWIENIE z dnia 8 października 2015 r. Sygn. akt Ts 135/15

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Teresa Liszcz,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.J. w sprawie zgodności:

art. 545 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 190 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 1 kwietnia 2015 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący) zakwestionował zgodność art. 545 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.; dalej: k.p.k.) w zakresie, w jakim przewiduje przymus adwokacki w sprawie o wznowienie postępowania karnego, z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 190 ust. 4 Konstytucji.

Skarga konstytucyjna została wniesiona w związku z następującą sprawą. W dniu 8 października 2013 r. skarżący w Sądzie Rejonowym w K. złożył wniosek o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z lutego 2007 r. Sprawa zgodnie z treścią art. 544 § 1 k.p.k. została przekazana do rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w K. W listopadzie 2013 r. zastępca przewodniczącego Sądu Apelacyjnego w K. zarządzeniem wyznaczył skarżącemu obrońcę z urzędu do sporządzenia i wniesienia wniosku o wznowienie postępowania. Wyznaczona adwokat pismem z grudnia 2013 r. poinformowała, że w analizowanej sprawie brak jest podstaw do sporządzenia i wniesienia wniosku o wznowienie postępowania. Sąd Apelacyjny w K. pismem z grudnia 2013 r. wezwał skarżącego do uzupełnienia braków formalnych wniesionego w październiku 2013 r. pisma procesowego, tj. do złożenia – w terminie 7 dni od dnia doręczenia powyższego pisma – wniosku o wznowienie postępowania sądowego sporządzonego i podpisanego przez adwokata lub radcę prawnego. Pismem ze stycznia 2014 r. skarżący wniósł o przyjęcie własnoręcznie sporządzonego przez niego wniosku o wznowienie prawomocnie zakończonego postępowania karnego. Zastępca przewodniczącego Sądu Apelacyjnego w K. zarządzeniem ze stycznia 2014 r. odmówił przyjęcia własnoręcznie sporządzonego przez skarżącego wniosku o wznowienie postępowania sądowego zakończonego prawomocnym wyrokiem.

Skarżący w styczniu 2014 r. złożył do Sądu Apelacyjnego w K. wniosek o ustanowienie pełnomocnika do wniesienia zażalenia na zarządzenie Zastępcy Przewodniczącego Sądu Apelacyjnego w K. ze stycznia 2014 r. Zarządzeniem z lutego 2014 r. Zastępca Przewodniczącego Sądu Apelacyjnego w K. nie uwzględnił wniosku skarżącego, wskazując, że zażalenie, o którym mowa w art. 545 § 1 w zw. z art. 530 § 2 k.p.k., nie jest objęte przymusem adwokacko-radcowskim, w związku z powyższym zainteresowany może je sporządzić osobiście. W dniu 27 lutego 2014 r. skarżący wniósł własnoręcznie sporządzone przez niego zażalenie na zarządzenie ze stycznia 2014 r. Zarządzeniem z marca 2014 r. przewodniczący Sąd Apelacyjny w K. odmówił przyjęcia zażalenia złożonego przez skarżącego z uwagi na przekroczenie terminu do jego wniesienia. Skarżący 25 marca 2013 r. wniósł na powyższe zarządzenie zażalenie do Sądu Najwyższego, który postanowieniem z maja 2014 r. uchylił zaskarżone zarządzenie i skierował sprawę do ponownego rozpoznania. W związku z powyższym zastępca przewodniczącego w K. zarządzeniem z maja 2014 r. przyjął zażalenie skarżącego na zarządzenie zastępcy przewodniczącego Wydziału II Karnego ze stycznia 2014 r. o odmowie przyjęcia własnoręcznie sporządzonego przez niego wniosku o wznowienie postępowania karnego. Postanowieniem z czerwca 2014 r. Sąd Najwyższy zaskarżone zarządzenie ze stycznia 2014 r. utrzymał w mocy.

W lipcu 2014 r. skarżący wystąpił do Sądu Rejonowego w T. z wnioskiem o ustanowienie pełnomocnika do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej. Postanowieniem z listopada 2014 r. Sąd Rejonowy w T. wyznaczył skarżącemu adwokata z urzędu w celu sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej.

W ocenie skarżącego zakwestionowany przepis art. 545 § 2 k.p.k., zgodnie z którym wniosek o wznowienie postępowania, jeżeli nie pochodzi od prokuratora, powinien być sporządzony i podpisany przez adwokata albo radcę prawnego, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 190 ust. 4 Konstytucji, gdyż dopuszcza zastosowanie wykładni rozszerzającej. Zdaniem skarżącego użycie zwrotu „powinien być”, sprawia, że nie nakłada się obowiązku na oskarżonego, aby jego wniosek został sporządzony i podpisany przez adwokata albo radcę prawnego, a jedynie stwarza taką możliwość.

Wraz ze skargą konstytucyjną skarżący złożył wniosek o wstrzymanie wykonalności: wyroku Sądu Rejonowego w T. z września 2006 r.; wyroku Sądu Okręgowego w K. z lutego 2007 r. oraz zawieszenia postępowania w KRS o wykreślenie skarżącego z rejestru spółki.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Na podstawie art. 138 w zw. z art. 139 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064; dalej: ustawa o TK z 2015 r.) z dniem 30 sierpnia 2015 r. utraciła moc ustawa z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK). Zgodnie z art. 134 pkt 1 ustawy o TK z 2015 r. w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy w postępowaniu przed Trybunałem w zakresie dotyczącym wstępnego rozpoznania stosuje się przepisy dotychczasowe, tzn. przepisy ustawy o TK. Rozpatrywana skarga konstytucyjna została wniesiona przed dniem wejścia w życie ustawy o TK z 2015 r., dlatego do jej wstępnej kontroli zastosowanie mają przepisy ustawy o TK.

W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo na zasadach określonych w ustawie tj. w ustawie z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK), wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie których sąd lub organ administracji publicznej orzekły ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych

w Konstytucji. Zgodnie z art. 36 ust. 1 w zw. z art. 49 ustawy o TK skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał Konstytucyjny bada, czy odpowiada ona określonym przez prawo wymogom. Procedura ta umożliwia już w początkowej fazie postępowania wyeliminowanie spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozpoznania przez Trybunał Konstytucyjny.

W ocenie Trybunału Konstytucyjnego analizowanej skardze konstytucyjnej nie może zostać nadany dalszy bieg, gdyż zarzut naruszenia art. 45 ust. 1 w zw. z art. 190 ust. 4 Konstytucji przez art. 545 § 2 k.p.k. jest oczywiście bezzasadny. Jak już wskazał wcześniej Trybunał, postępowanie odnośnie do wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania karnego ma charakter nadzwyczajny. Możliwość jego przeprowadzenia pojawia się na skutek zaistnienia szczególnych przesłanek, które ujawnia się – co istotne – po przeprowadzeniu postępowania karnego w danej sprawie. Oznacza to, że w jej zasadniczym aspekcie, jakim jest przypisanie odpowiedzialności karnej, sprawa została już rozstrzygnięta. Nadzwyczajny środek zaskarżenia, taki jak wniosek o wznowienie postępowania karnego ma charakter środka dodatkowego, ponadprogramowego, wykraczającego poza konstytucyjny standard prawa do sądu. To powoduje, że możliwość realizacji uprawnienia do wniesienia wniosku o nadzwyczajne wznowienie postępowania istnieje tylko w szczególnych, wyjątkowych sytuacjach. Ponadto ze względów gwarancyjnych ustawodawca zdecydował, że oceny zasadności wystąpienia z takim wnioskiem dokonuje profesjonalny pełnomocnik.

Skarżącemu w toku postępowania został wyznaczony pełnomocnik z urzędu do sporządzenia przedmiotowego wniosku. Adwokat powołany z urzędu nie jest jednak w żaden sposób związany wolą skazanego, kieruje się on jedynie merytoryczną oceną przesłanek wystąpienia z wnioskiem o wznowienie postępowania. Gwarantuje mu to art. 84 § 3 k.p.k., przewidujący możliwość przedłożenia przez pełnomocnika opinii, w której stwierdza on brak podstaw do wniesienia wniosku o wznowienie postępowania. Trybunał przypomina jeszcze raz, że wniosek o wznowienie prawomocnie zakończonego postępowania należy do nadzwyczajnych środków zaskarżenia, które nie mieszczą się w katalogu zwykłych środków odwoławczych. Z uwagi na ekstraordynaryjny, niezwykle sformalizowany charakter tego środka ustawodawca przyznał profesjonalnemu pełnomocnikowi możliwość odmowy sporządzenia takiego wniosku, jeżeli nie znajduje on dostatecznych podstaw do jego złożenia. Ma to zapobiegać zbyt pochopnemu składaniu wniosków o wznowienie prawomocnie zakończonych postępowań, zwłaszcza, gdy nie istnieją ku temu obiektywne przesłanki (zob. np. postanowienie SN z 21 listopada 2012 r., sygn. akt IV KZ 65/12, niepubl.). Pełnomocnik z urzędu, tak jak pełnomocnik z wyboru, musi mieć możliwość swobodnej kontroli zaistnienia wszystkich przewidzianych prawem przesłanek do wystąpienia z wnioskiem o wznowienie postępowania, nie każde bowiem orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego stwierdzające niezgodność przepisu z Konstytucją stanowi podstawę do wznowienia postępowania w oparciu o art. 540 § 2 k.p.k. Związek tego wniosku z wydanym orzeczeniem podlega kontroli, której dokonuje profesjonalny pełnomocnik. Ponadto Trybunał stwierdza, że opinia pełnomocnika wyznaczonego z urzędu nie pozbawia skarżącego możliwości wystąpienia z takim wnioskiem sporządzonym przez pełnomocnika z wyboru.

Odnosząc się natomiast do wniosku skarżącego w sprawie wstrzymania w trybie art. 50 ust. 1 ustawy o TK wykonania wyroku Sądu Rejonowego w T. z września 2006 r.; wyroku Sądu Okręgowego w K. z lutego 2007 r. oraz zawieszenia postępowania w KRS o wykreślenie skarżącego z rejestru spółki. Trybunał Konstytucyjny zauważa, że zgodnie z powołanym przepisem postanowienie tymczasowe o zawieszeniu lub wstrzymaniu wykonania wyroku, decyzji lub innego orzeczenia w sprawie, której skarga dotyczy, może zostać wydane, w wypadku gdy ich wykonanie mogłoby spowodować skutki nieodwracalne wiążące

się z dużym uszczerbkiem dla skarżącego lub jeżeli przemawia za tym ważny interes publiczny albo inny ważny interes skarżącego. Należy przy tym podkreślić, że postanowienie tymczasowe jest instytucją ściśle związaną ze skargą konstytucyjną. Trybunał Konstytucyjny wskazuje, że skoro skarga konstytucyjna jest środkiem ochrony praw i wolności o charakterze subsydiarnym i nadzwyczajnym, to taki charakter ma tym bardziej postanowienie tymczasowe. Dlatego też środek ten na etapie poprzedzającym merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy powinien być wykorzystywany jedynie wyjątkowo (zob. postanowienia TK z 26 września 2001 r., SK 28/01, OTK ZU nr 1/A/2002, poz. 7 oraz 14 grudnia 2004 r., SK 26/04, OTK ZU nr 5/A/2004, poz. 50). Rozstrzygnięcie w sprawie wydania postanowienia tymczasowego jest rozstrzygnięciem formalnym, akcesoryjnym, o ograniczonym zasięgu czasowym. Określone ustawowo przesłanki wydania postanowienia tymczasowego, ze względu na wyjątkowy charakter tego środka prawnego, muszą być interpretowane ściśle.

Wydanie w niniejszej sprawie postanowienia o odmowie nadania dalszego biegu skar-dze konstytucyjnej uniemożliwia – z powodu niedopuszczalności orzekania – zastosowanie art. 50 ust. 1 ustawy o TK. Tym samym wniosek skarżącego nie podlega uwzględnieniu.

Mając na uwadze powyższe, Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.